

รายงาน

การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา WESR ประจำสัปดาห์

Weekly Epidemiological Surveillance Report

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X http://epid.moph.go.th/weekly/w_2550/menu_wesr50.html

ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๕ : ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

Volume 38 Number 5 : February 9, 2007

สัปดาห์ที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖	
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๕๖	๖๒	๖๗	๖๔	๖๑																						

สัปดาห์ที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๒๘ มกราคม – ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

จำนวนจังหวัดส่งข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

ส่งทันเวลา ๖๑ จังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๒๖

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

การสอบสวนโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศ จังหวัดอุดรธานี
Outbreak Investigation of Sexual Transmitted Infection Among Comercial Sex Worker in Udonthani.

การสอบสวนทางระบาดวิทยา

นางนิรมล ปัญสุวรรณ*(Niramon Punsuwan), นางอรพรรณ แสงวรรณลอย*(Orapan Sangwonloy)
นางสาวฐาปนีย์ กิริกาญจน์*(Thapani Karikarn), นางสาวกิริติกานต์ กลัดสวัสดิ์*(Keratikarn Kladsawas)
นางประภาพร กิจวัฒน์ชัย** (Prapaporn Kitwatthanachai), นางบุญยิณี ชวงษ์***(Bunthin Chawong)
* สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค (Bureau of Epidemiology Department of Disease Control)
**โรงพยาบาลอุดรธานี (Udonthan Hospital)
✉ niramon_ratta@hotmail.com

ความเป็นมา

สำนักโรคระบาดวิทยา ได้ทำการศึกษาอัตราการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยการทบทวนบัตรบันทึกประวัติผู้ป่วย ใน 4 จังหวัด โดยการเลือกจากจังหวัดที่มีความชุกของการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูงจากรายงาน 506 และรายงาน ก.1, ก.2 ได้แก่ จังหวัดลำปาง ระยอง อุดรธานี และภูเก็ต โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 30 มิถุนายน 2549 พบว่า จังหวัดอุดรธานี มีอัตราการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ ภูเก็ต ร้อยละ 27.2 ระยอง ร้อยละ 13.4 และ ลำปาง ร้อยละ 8.6 (ตามลำดับ) โรคที่พบสูงที่สุดคือ โรคหนองใน ร้อยละ 73.3

สารบัญ

◆ การสอบสวนโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศ จังหวัดอุดรธานี	73
◆ สรุปการตรวจสอบสวนภาวะระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2550	76
◆ รายงานผลการติดตามสอบสวนอุบัติเหตुरือที่ท่องเที่ยวลุ่ม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 5 มกราคม 2550	78
◆ สถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2550	80
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์สัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2550	81

รองลงมาคือ หนองในเทียม ร้อยละ 19.4 และซิฟิลิส ร้อยละ 5.8 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 11 – 20 ปีป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูงสุด ร้อยละ 47.6 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 33.8 อาชีพที่ป่วยมากที่สุดคือ อาชีพขายบริการทางเพศ ร้อยละ 49.9 รองลงมาอาชีพรับจ้าง/กรรมกร ร้อยละ 25.7 และนักเรียน ร้อยละ 8.7 เมื่อศึกษาสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่า คลินิกกามโรคสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดย้ายไปที่โรงพยาบาลอุดรธานี ยังให้บริการตามปกติ และยังมีคลินิกให้บริการนอกเวลาทุกวัน แต่ยังมีความสะดวกของการเกิดโรคสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ จึงลงไปดำเนินการสอบสวนโรคเพื่อยืนยันการวินิจฉัย ยืนยันการระบาด และค้นหาปัจจัยเสี่ยง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของกลุ่มผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

วิธีการศึกษา

การศึกษาสอบสวนโรคครั้งนี้อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้รูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณี การศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ป่วยที่มารับบริการตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่คลินิกกามโรค โรงพยาบาลอุดรธานี คลินิกเพื่อน ซึ่งเป็นคลินิกนอกเวลา ที่ให้บริการตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศที่ตั้งอยู่นอกโรงพยาบาลอุดรธานี และจากการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ ณ สถานบริการ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อาศัยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เนื่องจากเป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เราต้องการศึกษาได้รายละเอียดมากกว่าวิธีการอื่น ๆ และทำให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกในรายละเอียด โดยทีมงานผู้สอบสวนโรคเป็นผู้สัมภาษณ์ โดยจะสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตเกี่ยวกับเรื่องเพศ พฤติกรรมทางเพศ สาเหตุของการตัดสินใจมาประกอบอาชีพขายบริการ และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ (interview guideline) เครื่องอัดเสียง และสมุดบันทึก

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการถอดเทปการสัมภาษณ์และบันทึกลงใน โปรแกรม Atlas TI

ผลการสอบสวน

1. ลักษณะประชากร

ผู้มารับบริการตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทั้งหมดจำนวน 25 คน สัมภาษณ์ที่คลินิกกามโรค โรงพยาบาลอุดรธานี จำนวน 14 คน คลินิกเพื่อน ซึ่งเป็นคลินิกนอกเวลา จำนวน 5 คน และจากการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ ที่สถานบริการ จำนวน 6 คน กลุ่มประชากรตามสัญชาติเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มสัญชาติไทย 6 คน และสัญชาติลาว 19 คน อายุเฉลี่ยของประชากรสัญชาติไทยเท่ากับ 20 ปี กลุ่มประชากรสัญชาติลาวเท่ากับ 17.8 ปี ผู้มารับบริการส่วนใหญ่มีอาชีพขายบริการทางเพศ (22 คน หรือร้อยละ 88) และเป็นนักศึกษา 3 คน (ร้อยละ 12) กลุ่มหญิงขายบริการทางเพศ สัญชาติลาว ทั้งหมดพักอาศัยกับเจ้าของสถานบริการ (19 คน หรือร้อยละ 76) ส่วนหญิงขายบริการทางเพศสัญชาติไทย และนักศึกษาอาศัยที่หอพัก 6 คน (ร้อยละ 24)

ผู้มารับบริการตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 12 คน (ร้อยละ 48) รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 6 คน (ร้อยละ 24) ประถมศึกษา 5 คน (ร้อยละ 20) และอุดมศึกษา 2 คน (ร้อยละ 8)

หญิงขายบริการส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ครอบครัวมีอาชีพทำนา มีรายได้จากการขายข้าว และรับจ้างทั่วไป มีเพียงบางครอบครัวที่มีอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย เป็นต้น ครอบครัวนี้มักศึกษามีฐานะปานกลาง มีอาชีพรับราชการ

2. การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก

กลุ่มหญิงขายบริการทางเพศส่วนใหญ่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เท่ากับ 16.15 ปี การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เนื่องจากการตัดสินใจมาเปิดบริการ 13 คน (ร้อยละ 52) การเปิดบริการจะได้ค่าตอบแทนสูงประมาณครั้งละ 5,000 – 20,000 บาท ส่วนอีก 12 รายมีเพศสัมพันธ์ก่อนจะมาขายบริการ

ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก กับแฟน หรือ คนรัก และมี 1 คนที่ถูกเพื่อนของพ่อที่มาเสพยาเสพติดที่บ้านข่มขืน เมื่ออายุ 14 ปี จึงตัดสินใจมาประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

3. เหตุจูงใจในการมาประกอบอาชีพ

เหตุจูงใจในการมาประกอบอาชีพ เนื่องจากเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง โดยสามารถทำเงินหลังหักค่าใช้จ่ายได้ขั้นต่ำ 300 บาทต่อคืน สูงสุด 1,700 บาท ต่อคืน และเห็นว่าการทำงานประกอบอาชีพนี้สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้นจากเดิม เช่น มีกรณีหนึ่ง เมื่อมาประกอบอาชีพแล้วสามารถค่าใช้จ่ายหนี้สินที่พ่อเคยป่วย และได้กู้ยืมมาจนหมดและปัจจุบันสามารถสร้างบ้านหลังใหม่ให้ได้ มีบางรายที่มีเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่เคยมาประกอบอาชีพดังกล่าวแล้วชักชวนให้มา

4. ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หญิงขายบริการที่มีประสบการณ์ส่วนใหญ่จะรู้จักโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์บางโรค เช่น โรคหนองใน เนื่องจากเคยมีอาการและได้รับการรักษามาก่อนหน้านี้ แต่มักไม่รู้จักโรคเอดส์ ผู้ที่มาประกอบอาชีพใหม่ไม่มีความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์เลย เนื่องจากไม่เคยได้รับความรู้โรคดังกล่าวจากการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่วนการให้ความรู้ของคลินิกกามโรค มักใช้ภาษาและการสื่อสารที่เข้าใจยาก ทำให้หญิงขายบริการไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ถูกต้อง

5. การใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผู้ป่วยเพศชายไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เนื่องจากก่อนการมีเพศสัมพันธ์ ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะดื่มเครื่องดื่มที่แอลกอฮอล์จนเกิดอาการมึนเมา จึงทำให้ไม่มีสติและลืมนึกถึงเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย ส่วนการใช้ถุงยางอนามัยของหญิงขายบริการทางเพศ ในกรณีที่คนไทย หญิงขายบริการทางเพศจะใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่ได้รับบริการ และการมาตรวจโรคไม่พบโรคเลยภายในระยะเวลา 3 ปีที่ประกอบอาชีพ การใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มหญิงขายบริการที่มาจากประเทศลาว พบว่า กรณีที่มาเปิดบริการจะไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากผู้มาใช้บริการไม่ต้องการใช้ เข้าใจว่าการเปิดบริการเด็กที่ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ไม่มีโอกาสติดโรคอยู่แล้ว ส่วนการใช้ถุงยางอนามัยในการให้บริการครั้งอื่น ๆ หญิงขายบริการยืนยันว่าใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง แต่เคยมีประสบการณ์ถุงยางแตก รั่ว หรือหลุด และแขกไม่ยอมเปลี่ยนถุงยางอนามัย

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการสอบสวนโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์การระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ในกลุ่มผู้หญิงขายบริการทางเพศในจังหวัดอุดรธานีมีหญิงขายบริการทางเพศสัญชาติลาวอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งกลุ่มนี้มีความรู้ด้านการป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ค่อนข้างน้อย และมีปัญหาในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การไม่ใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันโรคของหญิงขายบริการทางเพศในการมีเพศสัมพันธ์ครั้ง และการเข้ามาประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศในกลุ่มหญิงสาวที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีซึ่งถือว่าเป็นการลักลอบเข้ามาประกอบอาชีพโดยผิดกฎหมาย

กลุ่มหญิงขายบริการทางเพศสัญชาติลาวไม่มีความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์มาก่อน จะทราบรายละเอียดของโรคจากการมาตรวจเป็นประจำทุกสัปดาห์ที่คลินิกกามโรค โรงพยาบาลอุดรธานี ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความรู้ในโรคหนองในเนื่องจากเคยป่วยและได้รับการรักษา ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ จากการสัมภาษณ์พบว่า ไม่มีความรู้เรื่องโรคซิฟิลิส และโรคเอดส์ การใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มหญิงขายบริการที่มาจากประเทศลาว

กรณีที่หญิงขายบริการทางเพศสัญชาติลาวมาเปิดบริการจะไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากผู้มาใช้บริการไม่ต้องการใช้ เข้าใจว่าการเปิดบริการเด็กที่ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ไม่มีโรคติดมาอยู่แล้ว การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งในหญิงขายบริการคนอื่น ๆ ยืนยันว่าใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งแต่มีถุงยางแตก รั่ว หลุด เนื่องจากการรับแขกจำนวนมาก และผู้ใช้บริการไม่ยอมเปลี่ยนถุงยางอนามัยเนื่องจากยังไม่เสร็จกิจ ซึ่งทำให้หญิงขายบริการทางเพศมีโอกาสเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่ผู้มาใช้บริการในการให้บริการครั้งต่อไป

การเข้ามาประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศในกลุ่มหญิงสาวที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีซึ่งถือว่าเป็นการลักลอบเข้ามาประกอบอาชีพโดยผิดกฎหมาย มีการประสานงานกับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ของหญิงขายบริการเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดตามมาในเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ และหาแนวทางเพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานในระดับจังหวัด

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเฝ้าระวังโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระดับจังหวัด
2. จัดตั้งคลินิกามโรคที่โรงพยาบาลอุดรธานี เปิดบริการคลินิกนอกเวลาทุกวันเวลา 18.00 – 22.00 น. และออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ (Mobile clinic)
3. ในการป้องกันควบคุมโรค มีการประชุมกับเจ้าของสถานบริการในเรื่องการให้ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัย และการแนะนำให้หญิงขายบริการในสถานบริการมารับการตรวจรักษาโรคเป็นประจำทุกสัปดาห์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดทำเอกสารให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันโรคที่เป็นภาษาลาวเพื่อนำไปใช้ในการให้สุขศึกษาแก่หญิงขายบริการทางเพศที่มาจากประเทศลาว
2. ควรประสานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินโครงการถุงยางอนามัย 100%
3. ควรมีการประสานไปยังประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ของหญิงและเด็กสาว ให้ทราบและต้องช่วยกันในการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจมีการลักลอบค้าประเวณีมากขึ้นกว่าเดิม และชี้แจงให้ทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดตามมาในเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุดรธานี เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี โรงพยาบาลอุดรธานี เจ้าหน้าที่คลินิกกลางคืน และเจ้าของสถานบริการทางเพศ ที่ให้ความร่วมมือในการสอบสวนโรคระบาดครั้งนี้

สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์

ข่าวระบาดใน/ต่างประเทศ สัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2550
(Outbreak Verification Summary, 5th Week, Jan 28 – Feb 3, 2007)

เรียบเรียงโดย บวรวรรณ ดิเรกโชค* **Borwornwan Diregpoke**

 นพ. ดิเรก สูดแดน** **Thanom Noimoh**

 พญ.วรรณา หาญเชาว์วรกุล* **Wanna Hanshaoworakul**

*กลุ่มงานเฝ้าระวังสอบสวนทางระบาดวิทยา **Epidemiological Investigation and Surveillance Section**

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาโรคระบาดวิทยา **Research and Training Section

สำนักโรคระบาดวิทยา **Bureau of Epidemiology**

✉ borworn1@health.moph.go.th, dereksutdan@yahoo.com

ในสัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2550 สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคละเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคหัด พบการระบาดที่ตำบลวาริช อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย ทีม SRRT อำเภอได้ทำการสอบสวนโรคพบว่า มีผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่สรวย 13 ราย จากการค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมพบว่า ระหว่างวันที่ 1 – 20